

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

Karar Günü:1.11.1983

R.G. Tarih-Sayı:25.09.1984-18526

Davayı Açan : Cumhuriyet Başsavcılığı

Davalı : Bizim Parti

Davanın Konusu : 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun çeşitli maddelerine aykırı hareket eden "Bizim Parti"nin aynı Kanunun 90. ve 93. maddeleri nazara alınarak 101. maddenin (a) fıkrası gereğince kapatılmasına karar verilmesi istenmiştir.

I-İDDİANAME :

Cumhuriyet Başsavcılığının, "Bizim Parti"nin kapatılması istemini içeren 4.8.1983 günlü, SP-12-3 sayılı iddianamesi, özetle, şöyledir :

İçişleri Bakanlığına kuruluş bildirgesini 8.7.1983 tarihinde vermek suretiyle Tüzel Kişilik kazanan (BİZİM PARTİ) nin kapatılmasına karar verilmesi için dava açılması gerekmiştir.

1- KURULUŞ BİLDİRİSİNİN VE EKLİ BELGELERİN DÜZENLENMESİ OLAYI :

8.7.1983 tarihli bildirmede kurucu üye olarak gösterilen Avukat Cahit Günay gönderdiği 19.7.1983 tarihli dilekçesinde Parti Kurucularından hiç birini tanımadığı, bir görüşmesinin olmadığı halde kendisinin kurucu yazıldığını bildirmiş ve gereğinin yapılmasını istemiştir.

Yapılan incelemede (BİZİM PARTİ) kurucular kurulu tarafından düzenlenerek 8.7.1983 tarihinde İçişleri Bakanlığına verilen bildiride, beyannamede, Bizim Parti tüzüğünde, Bizim Parti programında Cahit Günay adının yazıldığı ve bunun adına imzalandığı görülmüştür.

İstanbul Erenköy Polis Karakoluna verilen telefon emri üzerine polis memuru Yaşar Kayalar'ın soruşturması sonunda tutulan tutanaktan Avukat Cahit Günay'ın dilekçesindeki adreste oturduğu, bildiride yazılı adresin mevcut olmadığı ifade edilmiştir.

Kriminilistik uzmanı Birol Aydın, bildiri, beyanname ve programdaki imzalarla dilekçedeki imzaları karşılaştırması sonunda tanzim ettiği raporunda ve tutulan tutanaktaki beyanında dilekçedeki imza ile diğer imzaların aynı olmadığını açık ve seçik olarak saptadığını ifade etmiştir.

Bu durumda İçişleri Bakanlığına verilen kuruluş bildirisini, beyannameyi, tüzüğü ve programı Cahit Günay'ın imzalamadığı sonucuna varılmış ve böylece diğer kurucu üyelerin gerçeğe uygun olmayan belgeler düzenledikleri ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8 inci maddesine aykırı davrandıkları sonucuna varılmıştır.

Milli Güvenlik Konseyi'nin 101 sayılı kararı ile Cahit Günay'ın kurucu üye olmasının uygun bulunmamış olmasının neticeyi değiştirmeyeceği kanısındayız.

2- SİYASİ PARTİLER KANUNU'NUN DİĞER HÜKÜMLERİNE AYKIRI EYLEMLER :

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

a) 2820 sayılı Kanunun 21/2 nci maddesinde, seçim yapılacak büyük kongreyle il ve ilçe kongrelerinin toplantılarından en az (onbeş) gün önce listelerin ilanını öngördüğü halde, tüzüğün 20 nci maddesinde bu süre (on) gün olarak belirlenmiştir.

b) 2820 sayılı Kanun'un 20/9 uncu maddesinde, (işten el çektirme kararının ilçe yönetim kuruluna bildirilmesinden itibaren (otuz) gün içinde ilçe kongresi toplanarak...) denildiği halde, tüzüğün 38 inci maddesinde bu süre (kırkbeş) gün olarak belirtilmiştir.

c) 2820 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin son fıkrasında, kanunlar, parti tüzük ve parti programı çerçevesinde toplumu ve Devleti ilgilendiren konularla kamu faaliyetleri konularında karar alınmasına dair teklifleri karara bağlamak için bu tekliflerin büyük kongrede hazır bulunan üyelerin (üçte biri) tarafından yapılmış olması şarttır; denildiği halde tüzüğün 51 inci maddesinde bu oran delegelerin en az yirmide biri tarafından verilmiş olması gerekir denilmiştir.

d) Tüzüğün 56/n maddesinde, parti temel teşkilatının aldığı kararlar, parti tüzüğü ve yönetmeliği hükümlerinin gösterdiği şekil ve şartlara aykırı olduğu takdirde, merkez karar ve yönetim kuruluna bunları uygulamama yetkisi verilmektedir ki bu husus parti içi çalışmalarda demokrasi esaslarına ve böylece 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 93. maddesine aykırı bulunmuştur.

e) Parti tüzüğünün 56 ncı maddesinin (r) bendinde merkez disiplin kurulu kararlarına karşı vuku bulacak itirazları incelemek yetkisi merkez karar ve yönetim kuruluna verilmiş ve 2820 sayılı Kanunun 53/3 üncü maddesine muhalefet edilmiştir.

f) Tüzüğün 58 inci maddesinin (g) fıkrasında Genel Başkanın, disiplin kurullarınca verilmiş olan kararları kesinleşme tarihinden itibaren iki ay içinde tasvip etmediği takdirde uygulamaz denilmiş; böylece parti içi çalışmalarda demokrasi esaslarına aykırı bir yöntem kabul edilmiş ve 2820 sayılı Kanunun 93. maddesine muhalefet edilmiştir.

g) Parti tüzüğünün 65 ve 66 ncı maddelerinde müşterek disiplin kurulu kararlarına karşı yapılacak itirazın merci olarak Merkez Karar ve Yönetim Kurulu gösterilmiş, böylece 2820 sayılı Kanunun 53/3. ve 93 üncü maddeleri hükümlerine aykırı davranılmıştır.

h) Tüzüğün 79 uncu maddesinde 2820 sayılı Kanunda olmayan (İl Divanı) oluşturulduğu gibi 84. maddesinin yedinci fıkrasında da (parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler) de parti gelirleri arasında mütalaa edilmiştir.

Kanunda İl Divanı diye bir kuruluş öngörülmediğinden 2820 sayılı Kanunun 19 uncu ve partilerin lokal açmaları ve işletmeleri mümkün olmadığı, partilerin gelir kaynakları arasında lokal gelirlerinden de söz edilemeyeceğinden aynı Kanunun 61 inci maddesine muhalefet edilmiştir.

3- İKİNCİ KEZ 1.8.1983 TARİHLİ BİLDİRİDEKİ KANUNA AYKIRILIKLAR :

Milli Güvenlik Konseyinin (101) sayılı kararından sonra verilen bildirgeye yeni kurucu üyelerden;

a) Mehmet Kalenoğlu, M. Cemal Saral, Korkmaz Taşkın, İsmail Hakkı Yavuz, Namık Kemal Bilge, Süleyman Hatunoğlu, Ertan Ergin ve İsmet Üner'in nüfus ve adli sicil belgeleri eklenmemiş,

b) Kemal Yenen, Ayşe Atıfet Yüzbaşıoğlu, H. Şeminur Erum, Süleyman Çolakoğlu, Şadan Ferit Kansu, Sabri Ahmetoğlu, Mesut Gümüşdoğan, Adnan Özdemir, Nurcan Demir,

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

Kerim Orhan, Süleyman Yıldız, Hasan Akın, Çetin Leventoğlu, Mehmet Baş, Muzaffer Sarıtosun, Emel Oral ve Ahmet Bulgurlu'nun da nüfus kayıt örnekleri eklenmemiş,

böylece 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8 inci maddesine muhalefet edilmiştir.

SONUÇ :

Kuruluş bildirgesine gerçeğe aykırı kurucu yazan, imzasını taklit eden ve yukarıda yazılı nedenlerle tüzüğü Siyasi Partiler Kanununa aykırı olan ve ikinci kez bildirisini, kurucularının kimliklerini saptamaya da olanak vermeyecek şekilde noksan yapan (Bizim Parti) 2820 sayılı Kanunun 8 inci, 14 üncü, 19 uncu, 20/9 uncu, 21/2 nci, 53/3 üncü, 61 inci ve 93 üncü maddelerine aykırı davrandığından 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90 ve 93 üncü maddeleri nazara alınarak 101. maddesinin (a) fıkrası gereğince (Bizim Parti) nin kapatılmasına karar verilmesi arz ve talep olunur.

II- Hakkında kapatma davası açılan "Bizim Parti"nin, dava açıldıktan sonra, partide kalan kurucuların üçte ikisinin kapanma kararı aldıkları Cumhuriyet Başsavcılığının 23.8.1983 günlü, SP-12-132 sayılı yazısıyla bildirilmiş ve ilgili belgeler de gönderilmiş olduğundan adı geçen siyasi parti tüzel kişilerinden yazılı savunma istemine yer olmadığına, 26.8.1983 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- Cumhuriyet Başsavcılığının Esas Hakkındaki Görüşü, özetle şöyledir :

1- Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve aynı amacı ve düşünceyi paylaşan, aynı eylem birliği içinde olan kurucuların bir araya gelerek ülke çapında faaliyet gösterecek tüzel kişiliğe sahip siyasi partiyi kurmaları gerekir.

Davalı parti 8.7.1983 tarihinde İçişleri Bakanlığına verdiği bildiride kurucu üye olarak gösterdiği Cahit Günay, Başsavcılığımıza gönderdiği 19.7.1983 tarihli dilekçesinde Bizim Parti kurucularından hiç birini tanımadığını, bir görüşmesinin olmadığını bildirdiği halde, sözü geçen partiye ait dosyada; kurucular kurulu tarafından düzenlenerek İçişleri Bakanlığına verilen bildiride, beyannamede, tüzük ve programda adının ve imzasının bulunduğu görülmüştür.

İstanbul Erenköy Emniyet Amirliğince yaptırılan soruşturma sonunda ve kriminilistik uzmanı Birol Aydın'ın raporu ile ifadesinden ve Cahit Günay'ın dosyada bulunan beyanından Bizim Parti'nin kuruluş bildirisi, beyanname, tüzük ve programdaki imzaların Cahit Günay'a ait olmadığı saptanmıştır.

Bu suretle kuruluş bildirisinin temeli gerçeği yansıtmamakta, sahte imzayı muhtevi bulunmaktadır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8 inci maddesine göre, "Bildiride kurucuların adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, öğrenim durumları, meslek veya sanatlarıyla ikametgahlarının belirtilmesi ve bu bildirinin bütün kurucular tarafından imzalanması ve bildiriye beşer adet olmak üzere kurucuların nüfus kayıt örnekleri, adli sicil belgeleri ve kurucuların ayrı ayrı düzenledikleri siyasi parti kurucusu olabilme şartlarını taşıdıklarını belirten imzalı beyannameler ile kurucular tarafından imzalanmış parti tüzüğü ve programının eklenmesi şarttır.

Maddede sözü geçen belgelerdeki Cahit Günay'a ait bütün imzaların ona ait olmadığı vakıası karşısında, Bizim Parti'nin bildirisi ve bildiriye eklenen belgelerin düzenlenmesinde bu

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

maddeye aykırı davranılmış ve en önemli olay olan partinin kuruluş faaliyetinde kanuna muhalefet edilmiştir.

Böyle bir durumda Siyasi Partiler Kanunu'nun 9., 102. ve 104 üncü maddelerinin çalıştırılması hilafı hakikat durumunun düzeltilmesine gidilmesi de söz konusu olamaz.

Milli Güvenlik Konseyinin 101 sayılı kararı ile Cahit Günay'ın kurucu üye olmasının uygun bulunmaması ve bilahare bu kararın geri alınmış olmasının sonuca etkisi yoktur.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90 ıncı maddesine göre Siyasi Partinin faaliyeti bu kanun hükümlerine aykırı olamayacaktır.

Siyasi Parti kuruluşunun en önemli faaliyet olduğu kuşkusuzdur. Kurulustaki sahteciliğin düzeltilmesi cihetine gidilemeyeceği de bir gerçektir. Bu itibarla davalı siyasi partinin, dava açıldıktan sonra kalan kurucuları tarafından feshedilmiş olması davaya bakmaya engel değildir.

2820 sayılı Kanunun 108 inci maddesinde (Kapanma kararının kapatmaya ilişkin hükmün sonuçlarına etkili olamayacağı) kuralına yer verilmiştir.

2- Bizim Parti Siyasi Partiler Kanunu'nun aşağıda belirlenen hükümlerine de aykırı davranmıştır :

a) 2820 sayılı Kanunun 21/2 nci maddesinde, seçim yapılacak büyük kongreyle il ve ilçe kongrelerinin toplantılarından en az (onbeş) gün önce listelerin ilanını öngördüğü halde, tüzüğün 20 nci maddesinde bu süre (on) gün olarak belirlenmiştir.

b) 2820 sayılı Kanunun 20/9 uncu maddesinde, (işten el çekirme kararının ilçe yönetim kuruluna bildirilmesinden itibaren (otuz) gün içinde ilçe kongresi toplanarak...) denildiği halde, tüzüğün 38 inci maddesinde bu süre (kırkbeş) gün olarak belirtilmiştir.

c) 2820 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin son fıkrasında, kanunlar, parti tüzük ve parti programı çerçevesinde toplumu ve devleti ilgilendiren konularla kamu faaliyetleri konularında karar alınmasına dair teklifleri karara bağlamak için bu tekliflerin büyük kongrede hazır bulunan üyelerin (üçte biri) tarafından yapılmış olması şarttır; denildiği halde tüzüğün 51 inci maddesinde bu oran delegelerin en az yirmide biri tarafından verilmiş olması gerekir denilmiştir.

d) Tüzüğün 56/n maddesinde, parti temel teşkilatının aldığı kararların, parti tüzüğü ve yönetmeliği hükümlerinin gösterdiği şekil ve şartlara aykırı olduğu takdirde merkez karar ve yönetim kuruluna bunları uygulamama yetkisi vermektedir ki bu husus parti içi çalışmalarda demokrasi esaslarına ve böylece 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 93 üncü maddesine aykırı bulunmuştur.

e) Parti tüzüğünün 56 ncı maddesinin (r) bendinde, merkez disiplin kurulu kararlarına karşı vuku bulacak itirazları incelemek yetkisi merkez karar ve yönetim kuruluna verilmiş ve 2820 sayılı Kanunun 53/3 üncü maddesine muhalefet edilmiştir.

f) Tüzüğün 58 inci maddesinin (g) fıkrasında Genel Başkanın, disiplin kurullarınca verilmiş olan kararları kesinleşme tarihinden itibaren iki ay içinde tasvip etmediği takdirde uygulamaz denilmiş, böylece parti içi çalışmalarda demokrasi esaslarına aykırı bir yöntem kabul edilmiş ve 2820 sayılı Kanunun 93 üncü maddesine muhalefet edilmiştir.

g) Parti tüzüğünün 65 ve 66 ncı maddelerinde müşterek disiplin kurulu kararlarına karşı yapılacak itirazın merci'i olarak merkez karar ve yönetim kurulu gösterilmiş, böylece 2820 sayılı Kanunun 53/3 üncü ve 93 üncü maddeleri hükümlerine aykırı davranılmıştır.

h) Tüzüğün 79 uncu maddesinde 2820 sayılı kanunda olmayan (İl Divanı) oluşturulduğu gibi 84 üncü maddesinin yedinci fıkrasında da (Parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler) de parti gelirleri arasında mütalaa edilmiştir.

Kanunda İl Divanı diye bir kuruluş öngörülmediğinden 2820 sayılı Kanunun 19 uncu ve partilerin lokal açmaları ve işletmeleri mümkün olmadığı, partilerin gelir kaynakları arasında lokal gelirlerinde de söz edilemeyeceğinden aynı kanunun 61 inci maddesine muhalefet edilmiştir.

3- Kurucuların noksan nüfus, sabıka kayıtları ile beyannameleri davayı müteakip tamamlandığınan bu husus dava konusu dışında kalmıştır.

SONUÇ :

Yukarıda açıklanan nedenlerle 2820 sayılı Kanunun 8, 14, 19, 20/9, 21/2, 53/3, 61 ve 93 üncü maddelerine aykırı davrandığı saptandığından Siyasi Partiler Kanunu'nun 90 ve 93 üncü maddeleri nazara alınarak 101 inci maddesinin (a) fıkrası gereğince kapatılmasına karar verilmesi arz ve mütalaa olunur.

IV- Yukarıda yazılı, 26.8.1983 günlü ara kararındaki gerekçelerle "Bizim Parti" nin kapanma kararı almış olması karşısında adı geçen Siyasi Partinin tüzel kişiliğinden esas hakkında yazılı savunma istenmesine yer olmadığına, 29.9.1983 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- Davanın Evreleri :

1- Dava Cumhuriyet Başsavcılığının 4.8.1983 günlü, SP-12-3 sayılı iddianame ile açılmış ve iddianame 5.8.1983 gününde 660 sayı ile Anayasa Mahkemesi kaydına geçerek 1983/3 (Parti Kapatılması) esas sayısını almıştır.

2-a) Anayasa Mahkemesince, hakkında kapatma davası açılan "Bizim Parti"nin, dava açıldıktan sonra, partide kalan kurucuların üçte ikisinin katılmalarıyla kapanma kararı aldıkları Cumhuriyet Başsavcılığının 23.8.1983 günlü, SP-12-132 sayılı yazıyla bildirilmiş ve ilgili belgeler de gönderilmiş olduğundan adı geçen siyasi parti tüzel kişiliğinden yazılı savunma alınmasına yer olmadığına,

b) Sözü edilen Parti kurucuları tarafından gerçeğe aykırı olarak kurucu yapma ve o kurucunun imzasını taklit etme yoluyla, bildiri, beyanname, tüzük ve programın imzalandığı ihbar edilerek soruşturma yapılması istendiğinden bu ihbar üzerine yapılan işlemlerin Ankara Cumhuriyet Savcılığından sorulmasına,

26.8.1983 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

3- Ankara Cumhuriyet Savcılığının 1.9.1983 günlü, Hz.1983/23763 sayılı ve 29.9.1983 günlü, Hz. 1983/23763 sayılı yazılarından Bizim Parti kurucularının bir kısmının ifadelerinin alındığı, diğerlerinin müracaatlarında ifadelerinin alınacağı, evrakın bu şekilde, Cumhuriyet Savcılığında elde bulunduğunun anlaşılması üzerine, Anayasa Mahkemesince,

a) Ankara Cumhuriyet Savcılığından alınan yazıların ve eklerinin incelenmesi sonunda soruşturmanın genişletilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı anlaşıldığından dosyayı da

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

inceleyerek esas hakkındaki düşüncesini ivedi olarak bildirmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılmasına,

b) 26.8.1983 günlü ara kararındaki gerekçelere göre "Bizim Parti" nin kapanma kararı almış olması karşısında adı geçen siyasi partinin tüzel kişiliğinden esas hakkında yazılı savunma istenmesine yer olmadığına, 29.9.1983 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

Karar gereğince, Cumhuriyet Başsavcılığı, esas hakkındaki görüşlerini 4.10.1983 günlü, SP-12-3 sayılı yazısıyla bildirmiştir.

4- Dava, 1.11.1983 gününde karara bağlanarak, sonuçlandırılmıştır.

VI- Dosyadaki bütün kağıtlar ve öbür belgeler incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü :

Cumhuriyet Savcılığının iddianamesinde, davalı (Bizim Parti)'nin kuruluş bildirisinin ve ekli belgelerinin gerçeğe uygun olmadığı ve tüzüğün kimi maddelerinin düzenlenmesinde 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun kimi hükümlerinin gereklerine uyulmadığı, ikinci kez verilen kuruluş bildirisine, kimi kuruculara ait nüfus veya sabıka kayıtlarını içeren belgelerin bağlanmadığı ve parti tüzüğünün bazı maddelerinin demokrasi esaslarına aykırı biçimde düzenlendiği, dolayısıyla aynı Kanunun 90. ve 93. maddelerine aykırı işlemlerde bulunulduğu ileri sürülerek anılan partinin kapatılması istenilmiştir.

İddianame esas olarak alındığında inceleme ve gerekçe dört bölümde toplanmıştır. Ancak, Cumhuriyet Başsavcılığınca 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmü dairesinde ilgili partiye ihtarda bulunulmamış olmasının açılmış olan kapatma davasının görüşülüp karara bağlanmasına engel olup olmayacağı konusunun, önsorun olarak incelenmesi ve karara bağlanması gerekmektedir.

A) Cumhuriyet Başsavcılığınca Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmü dairesinde bir uyarıda bulunulmamış olması ve bunun sonucu :

22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesine göre, Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve Kanun hükümlerine uygunluğunu ve ayrıca, verilmesi gerekli bilgi ve belgelerin tamam olup olmadığını inceleyecektir. Aynı maddede, Cumhuriyet Başsavcılığının bu denetleme görevi ile ilgili yetkisi de gösterilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini, lüzumlu göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazı ile isteyebilecektir. Bu yetkinin, yaptırımını da, Siyasi Partileri kapatılmasına dair hükümlerin uygulanması oluşturmaktadır. Böylece, Cumhuriyet Başsavcılığının partilerin kuruluşunu denetleme görevinin içeriği ve sınırı belirlenmiş olmaktadır.

Anılan maddede, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve Kanun hükümlerine aykırı olması ile bunlarda noksanlıklar tespit edilmesi halleri birbirinden ayrılmış ve bu durumlar değişik hukuki sonuçlara bağlanmıştır. Şöyle ki, Cumhuriyet Başsavcılığınca tespit edilen noksanlıkların giderilmesi, lüzum görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesi, yazı ile istenmedikçe, bu nedene dayanılarak Siyasi Partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanamamasına, yani yazılı istemin dava açmanın bir önkoşulu niteliği almış olmasına karşın, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuki durumlarının Anayasa'ya ve Kanun hükümlerine aykırı olması dolayısıyla kapatılmaları için dava açılması, 104. madde ayrık olmak üzere böyle bir önkoşula bağlı tutulmamıştır.

Öte yandan, Kanunun 9. maddesindeki Cumhuriyet Başsavcılığına noksanlıkların giderilmesiyle ilgili olarak tanınan yetkinin, yasaya aykırılıklara da teşmil edilerek bu hususun

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

bir dava koşulu olarak kabul edilmesi, siyasi partilerin tüzük ve programlarındaki kimi hükümlerin, Kanunun 4. kısmındaki "Siya Partilerle İlgili Yasaklar"a açıkça aykırı olmaları hallerinde, bu koşul yerine getirilmedikçe, doğrudan, 100 ve 101. maddedeki nedenlerle kapatma davası açılmasına olanak vermeyeceğini açıkça ortaya koyar ki bu durumun Siyasi Partiler Kanunu'nun kabul ettiği esaslarla çeliştiğinde duraksanamaz.

Bir siyasi parti yasalara aykırı olarak kurulmuşsa, bunu saptayacak ve gereklerini yerine getirecek merci, herhalde Anayasa Mahkemesidir.

Bu nedenlerle, Cumhuriyet Başsavcılığınca 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmü dairesinde bir uyarıda bulunulmamış olması, Bizim Parti'nin kapatılması için açılan davanın görülüp karara bağlanmasına engel olamayacağına Muammer Turan ve Yılmaz Aliefendioğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla karar verilmiştir.

B) Yukarıda belirtildiği üzere, iddianameye paralel olarak, esasa ilişkin inceleme ve gerekçe, dört bölümde toplanmıştır.

1) Kuruluş bildirisinin ve ekli belgelerin düzenlenmesinde, Avukat Cahit Günay'ın imzasının taklit edildiği savı :

a) "Bizim Parti" kurucularından Ahmet Baş, Mithat Ceyhan, Ömer Bilgin ve Yaşar Kayserili'nin imzaları ile 8.7.1983 gününde, 36 kişinin imzaladığı kuruluş bildirisi ve diğer belgelerle birlikte, İçişleri Bakanlığına başvurmuşlardır. Bu başvuru aynı gün kaydedilmiş ve sözü edilen parti tüzel kişilik kazanmıştır.

9.7.1983 tarihinde toplanan kurucular kurulu, partinin Genel Başkanını, merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyelerini seçmişler ve Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmişlerdir.

Milli Güvenlik Konseyi 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun geçici 4. maddesi uyarınca "Bizim Parti"nin kurucu üyeleri üzerinde yaptığı inceleme sonunda 26.7.1983 günlü, 101 sayılı kararla yirmialtı kişinin parti kurucusu olmalarını uygun bulmamıştır. Bu karar, sözü edilen partiye 26.7.1983 tarihinde tebliğ edilmiş; Parti Genel Başkanı 29.7.1983 günlü, 6 sayılı yazı ile bu kişilerin parti kurucu üyeliği ile ilgilerinin kesildiğini Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmiş; 30.7.1983 günlü, 8 sayılı yazı ile de kurucular kurulunca seçilen 29 kişilik yeni kurucular listesi İçişleri Bakanlığına, 1.8.1983 tarihinde verilmiştir.

19.7.1983 günlü dilekçe ile Avukat Cahit Günay, Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak, "Bizim Parti" adındaki siyasi parti kurucuları arasında isminin bulunduğunu, kurucuların hiçbirini tanımadığını ve görüşmede bulunmadığını bildirip isminin listeden çıkarılmasını istemesi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığı yaptırdığı soruşturmada ve bilirkişi incelemesi sonucunda 4.8.1983 tarihli SP,12-103 sayılı yazı ile Ankara Cumhuriyet Savcılığından cezai soruşturma yapılmasını istemiştir.

Öte yandan, "Bizim Parti" kurucularının gerçeğe uygun olmayan belgeler düzenledikleri ve böylece 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. ve 9 maddelerine aykırı davrandıkları sonucuna varmış ve iş bu kapatma davasını açmıştır.

İddianamede, 19.7.1983 günlü dilekçe ile Avukat Cahit Günay'ın Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak "Bizim Parti" adındaki siyasi parti kurucuları arasında isminin bulunduğunu, kurucuların hiçbirisini tanımadığı gibi bir görüşme de olmadığını bildirip isminin listeden çıkarılmasını istemesi üzerine yapılan soruşturmada; gerek "Bizim Parti" kurucular kurulu tarafından düzenlenerek 8.7.1983 tarihinde İçişleri Bakanlığına verilen bildiride, gerek

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

beyanname ile parti tüzüğü ve programında Cahit Günay adının yazıldığı ve imzasının konulmuş olduğu sonucuna varıldığı; böylece diğer kurucu üyelerin gerçeğe uygun olmayan belgeler düzenlemek suretiyle 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine aykırı davrandıkları ve Milli Güvenlik Konseyince, Cahit Günay'ın kurucu üyeliğinin uygun bulunmamış olmasının sonucu değiştirmeyeceği ileri sürülerek bu nedenle, aynı Kanunun 90. maddesi nazara alınarak 101. maddesinin (a) fıkrası gereğince "Bizim Parti"nin kapatılmasına karar verilmesi istenmiştir.

b) Parti kurucuları tarafından gerçeğe aykırı olarak Cahit Günay'ı kurucu yapma ve imzasını taklit etme yoluyla bildiri, beyanname, tüzük ve programın imzalandığı ihbar edilerek soruşturma yapılması istendiğinden, bu ihbar üzerine yapılan işlemlerin Ankara Cumhuriyet Savcılığından sorulmasına, 26.8.1983 gününde karar verilmiştir. Cumhuriyet Savcılığının 1.9.1983 ve 29.9.1983 tarihli karşılık yazılarından, "Bizim Parti" kurucularından bir kısmının ifadelerinin alındığı, diğerlerinin müracaatlarında ifadelerinin alınacağı, evrakın bu şekilde, elde bulunduğu anlaşılmaya üzerine; soruşturmanın genişletilmesini gerektiren bir yön bulunmadığına ve dosyayı da inceleyerek esas hakkındaki düşüncesini bildirmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına yazı yazılmasına, 29.9.1983 gününde karar verilmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığı esas hakkındaki görüşünde, iddianamedeki olayları yinelemiş ve ayrıca, siyasi parti kuruluşunun en önemli faaliyet olduğu kuruluştaki sahteciliğin düzeltilmesi cihetine gidilemeyeceği; bu itibarla, siyasi partinin dava açıldıktan sonra kalan kurucuları tarafından feshedilmiş olmasının, davaya bakmaya engel teşkil edemeyeceği; 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 108. maddesinde, kapanma kararının kapatmaya ilişkin hükmün sonuçlarına etkili olamayacağı kuralına yer verildiği ileri sürülerek, "Bizim Parti"nin söz konusu Kanunun 8. maddesine aykırı davrandığı, 90. maddesi nazara alınarak 101. maddenin (a) fıkrası gereğince kapatılmasına karar verilmesi, isteminde bulunulmuştur.

c) 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 98. maddesi, Anayasa'nın 69. maddesinin gereği olarak, Siyasi Partilerin, Cumhuriyet Başsavcılığının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kapatılacağını öngörmüştür.

Söz konusu Kanun hangi hallerde bir Siyasi Partinin kapatılacağını ve usulünü belirlemiştir.

Kanuna göre, dördüncü kısımda yer alan "Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar"a aykırı davranılması; 103. maddedeki, kanunsuz siyasi faaliyetlere mihrak olması; 106. maddede belirtildiği üzere, her siyasi partinin kuruluşundan itibaren aralıksız iki dönem genel seçimlere katılmaması; geçici maddenin son fıkrasına aykırı olarak, bu madde uyarınca, Milli Güvenlik Konseyinin kurucu üyeler hakkında alacağı kararın yerine getirilmemesi; 104. maddede gösterildiği üzere, Kanunun dördüncü kısmında yer alan yasaklar dışında kalan hükümlerle, diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık hakkında, Cumhuriyet Başsavcılığınca aykırılığın giderilmesi için yazılı başvuruda bulunması üzerine Anayasa Mahkemesince ihtar kararı verilmesine rağmen süresi içinde bu kararın gereklerinin yerine getirilmemesi nedenlerinden birisiyle bir siyasi partinin kapatılması davası açılır.

Eldeki iş bakımından, Kanunun yalnız, dördüncü kısımda yer alan siyasi partilerle ilgili yasaklara aykırı davranış nedeniyle açılacak davalar ile 104. maddede öngörülmüş bulunan diğer sebeplerle açılacak davalar üzerinde durulacak ve söz konusu 90. maddesinin anlam ve işlevi belirtilecektir.

İstemin dayanağı olan 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesinin birinci fıkrasında, "Siyasi Partilerin Tüzük, Program ve Faaliyetleri Anayasa ve bu Kanun hükümlerine

aykırı olamaz" denilmektedir. Genel nitelikte bir ilkeyi içeren bu fıkra hükmünün, Kanunun sistematigi bakımından, siyasi partilerle ilgili yasakları düzenleyen dördüncü kısımda değil, genel esasları düzenleyen birinci kısımda yer alması gerekmektedir. Çünkü, bu fıkra siyasi partilerin işlem ve faaliyetlerinde uyulması gerekli kurallar gösterilmekte ve bunların sınırları belirtilmektedir. Gerçekten benzer bir ilke birinci kısımda yer alan 3. maddenin ilk tümcesini oluşturmaktadır. Kanundaki yerine rağmen, niteliği ve amacı gözönünde tutulduğunda 90. maddenin birinci fıkrası hükmünün, hem Kanunun dördüncü kısmında öngörülmüş olan "Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar" aykırılığı; hem de, bu kısım dışında kalan "emredici hükümlerle diğer kanunların Siyasi Partilerle ilgili emredici hükümlerine" aykırılığı kapsadığı biçiminde anlaşılmalıdır. Aksi halde, dördüncü kısım dışında bulunan amir hükümlerden herhangi birine aykırı bir işlem veya eylemde bulunan bir siyasi partinin, bu durumu, aynı zamanda Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesine de aykırı olacağından bu yolla 101. madde uyarınca kapatılması gerekecek; böyle olunca bu gibi haller için, Cumhuriyet Başsavcılığınca Anayasa Mahkemesine yazılı başvuruda bulunulmasını ve Anayasa Mahkemesince verilen ihtar kararının gerekleri yerine getirilmediği takdirde de, siyasi partinin kapatılması için re'sen dava açılmasını öngören Kanunun 104. maddesi hükmünün uygulanmasına yasal olanak bulunmayacaktır. Bu nedenlerle, bir siyasi partinin tüzük, program ve faaliyetleri Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısımdaki "Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar"a aykırı olursa bu Kanunun 100. ve 101. maddelerine göre Cumhuriyet Başsavcılığınca kapatma davası açılmalı; Kanunun dördüncü kısmı dışında kalan emredici hükümleriyle, diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde de, anılan Kanunun 104. maddesine göre Anayasa Mahkemesine, Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurulmalıdır.

İddianamede, Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesine aykırılığın 8. madde hükmünün ihlali suretiyle oluştuğu ileri sürülmesine ve söz konusu 8. maddenin Kanunun siyasi parti yasaklarına ilişkin dördüncü kısmı dışında kalan emredici hükümlerden olmasına ve ayrıca, Milli Güvenlik Konseyinin, Cahit Günay'ın kurucu üye olmasının uygun görülmediğine dair 26.7.1983 günlü, 101 sayılı kararını sonradan kaldırmış ve onun hakkında hiçbir işlem yapılmamış bir durum meydana gelmiş olması karşısında Cumhuriyet Başsavcılığınca Kanunun 104. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurularak adı geçenin kayıtlardan silinmesinin, böylece Kanuna aykırılığın giderilmesinin istenmesi Anayasa Mahkemesince verilecek ihtar kararına rağmen süresi içinde bu aykırılık giderilmediği takdirde de işlenen fiilin parti tüzel kişiliğine mal olduğundan hareketle sözü edilen maddenin ikinci fıkrası gereğince, kapatma davası açılması icap etmektedir.

Bu nedenlerle, bu sebebe dayandırılan kapatma davasının reddine karar verilmesi gerekmekte ise de "Bizim Parti"nin kapanma kararı almış olması karşısında bu konu hakkında bir karar alınmasına yer bulunmamıştır.

2- Kimi tüzük hükümlerinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun hükümleriyle çelişmesi ve dolayısıyla aynı Kanunun 90. maddesinin ihlal edilmesi savı :

a) Cumhuriyet Başsavcılığı Bizim Parti tüzüğünün kimi hükümlerinin 2820 sayılı Kanuna aykırı olduğunu ileri sürmektedir. İddianamede : 2820 sayılı Kanunun 21. maddesinin ikinci fıkrasında seçim yapılacak büyük kongre ile il ve ilçe kongrelerinin toplantılarında en az (15) gün önce kongreye katılacak parti üyelerini belirten listelerin ilgili seçim kurulu başkanına verileceği öngörüldüğü halde, tüzüğün 20. maddesinde bu sürenin (10) gün olarak düzenlendiği; Kanunun 20. maddesinin dokuzuncu fıkrasında, işten el çekirme kararının ilçe yönetim kuruluna bildirilmesinden itibaren dokuz gün içinde ilçe kongresi toplanarak yeni ilçe yönetim kurulunu seçeceği hükme bağlanmış olduğu halde, tüzüğün 33. maddesinde bu sürenin (45) gün olarak gösterildiği; Kanunun 14. maddesinin son fıkrasında, kanunlar, parti tüzük ve parti programı

çerçevesinde toplumu ve Devleti ilgilendiren konularla kamu faaliyetleri konularında karar alınmasına dair teklifleri karara bağlamak için bu tekliflerin büyük kongrede hazır bulunan üyelerin (üçte biri) tarafından yapılmış olması şart olduğu halde, tüzüğün 51. maddesinde, bu tekliflerin delegelerin en az yirmide biri tarafından verilmiş olmasının gerektiği biçiminde öngörüldüğü; Kanunun 53. maddesinin üçüncü fıkrasında, partinin hangi organ ve mercilerin kimler hakkında ve hangi disiplin kurulunda disiplin cezası isteminde bulunulacağı ve disiplin cezalarına karşı yapılan itirazları incelemeye yetkili üst disiplin kurulları ve itirazın usul ve şartları, kanunda belirtilmeyen hallerde, parti tüzüğü ile düzenlenir hükmü yer aldığı halde tüzüğün 56. maddesinin (r) bendindeki, merkez disiplin kurulu kararlarına karşı merkez karar ve yönetim kuruluna itiraz edilebileceğinin yazıldığı; Kanunun 61. maddesinde, Siyasi Partilerin gelir temin edebilecekleri kaynakların sınırlı biçimde sayıldığı ve bunlar arasında gösterilmediği halde tüzüğün 84. maddesinin (7) numaralı bendinde, "parti lokallerinin işletilmesinden elde edilecek gelirler" diye bir gelir türüne yer verildiği; Kanunun 19. maddesinde Siyasi Partilerin İl Teşkilatının organları arasında bulunmadığı halde tüzüğün 79. maddesiyle "İl Divanı" diye bir organın oluşturulduğu belirtilmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, parti tüzüğündeki bu hükümlerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun "tüzük ve programı ile parti faaliyetlerine ilişkin sınırlamalar" başlıklı 90. maddenin birinci fıkrası hükmüne aykırı olduğunu ileri sürerek aynı Kanunun 101. maddesinin (a) bendi uyarınca Bizim Parti'nin kapatılması istenmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığı esas hakkındaki görüşünde, iddianame içeriğini yinelemekle yetinmiştir.

b) İddiaya göre, tüzüğün anılan maddelerinin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun siyasi partilerle ilgili yasaklar dışında kalan emredici hükümlerine aykırılık söz konusudur. Yukarıdaki bölümde yazılı gerekçelerle bu gibi aykırılıklar anılan Kanunun 104. maddesinde yazılı ihtar başvurusuna konu olabileceğinden, Cumhuriyet Başsavcısının "Bizim Parti"nin kapatılmasına ilişkin istemi hakkında, aynı nedenlerle, karar ittihazına yer yoktur.

3- Kimi kurucu üyelerin gerekli belgeleri eklemedikleri savı :

a) Cumhuriyet Başsavcılığınca, Milli Güvenlik Konseyinin 26.7.1983 günlü, 101 sayılı kararı ile kurucu üye olmaları uygun görülmeyenlerin yerine diğer kurucular tarafından, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun geçici 4. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, önerilen yeni kurucu üyelerden, sekiz kişinin nüfus kayıt örneği ile adli sicil belgesinin, onyedisi kişinin ise yalnız nüfus kayıt örneğinin bildiriye eklenmemiş olduğunu saptamıştır.

İddianamede bu eksikliklerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine aykırı olduğu öne sürülerek aynı Kanunun 90. maddesi gözönünde tutulmak suretiyle Bizim Parti'nin 101. maddenin (a) bendi gereğince kapatılmasına karar verilmesi istenmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılığının esasa ilişkin görüşünde, kurucuların noksan olan nüfus, sabıka kayıtları davayı müteakip tamamladığından bu hususun dava konusu dışında kaldığı mütalaa edilmiştir.

b) Kanunun 8. maddesinde Siyasi Partilerin kuruluş bildirisinin nasıl düzenleneceği ve hangi konularda bilgi verileceği ayrıntılarıyla gösterilmiş ve ayrıca beşer adet olmak üzere kurucuların nüfus kayıt örnekleri ile adli sicil belgelerinin de eklenmesinin gerektiği, öngörülmüştür.

Bu maddenin aynı Kanunun siyasi partilerle ilgili yasaklar hakkındaki dördüncü kısmı dışında kaldığı tartışmasızdır. Aykırılık savına dayanak olan Kanunun 90. maddesinin anlamı da yukarıdaki bölümde açıklanmıştır.

Noksan belgeler hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca Kanunun 9. maddesi hükmünün uygulanması ve bunların giderilmesinin istenmesine ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde noksanlık giderilmediği takdirde, Siyasi Partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanmasına tevessül edilmesi gerekirken, bu madde hükümleri tatbik edilmeden doğrudan Kanunun 101. maddesinin (a) bendine dayanılmak suretiyle açılmış olan kapatma davasının reddine karar verilmek icabetmekte ise de, diğer bölümlerde işaret edildiği üzere, Bizim Parti'nin kapanmış olması nedeniyle bu konuda karar verilmesine yer bulunmamaktadır.

4- Kimi tüzük hükümlerinin demokrasi esaslarına aykırı olduğu savı :

Cumhuriyet Başsavcılığınca 56/n., 58/g., 65. ve 66. maddeleri hükümlerinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun, 93. maddesine aykırı olduğu iddia edilmektedir.

a) Tüzüğün 56. maddesinin (n) bendinin ikinci fıkrasında, partinin bütün temel teşkilatının iller ve merkez teşkilatı ile birlikte disiplin kurullarının parti tüzüğü ve yönetmeliği hükümlerine uygun hareket etmek zorunda oldukları belirtildikten sonra bunlara aykırı kararlar alındığı takdirde merkez karar ve yönetim kurulunun, büyük kongreye karşı sorumluluğu üzerine alarak, bu kararları uygulatmama yetkisine sahip olduğu; ancak disiplin kurulu kararı ile ilgili kararları, üçte iki çoğunlukla alması gerektiği belirtilmiştir.

Tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak alınan kararların uygulatılmaması merkez karar ve yönetim kurulunun yetki ve görevi içindedir. Bu yetkinin demokrasi esaslarına aykırı olduğu söylenilemez.

Öte yandan, kural olarak, disiplin kurullarının aldığı tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı kararların incelenme yeri bir üst disiplin kuruludur.

Nihayet, Kanunun 57. maddesine göre hakkında partiden veya gruptan geçici veya kesin çıkarma cezası verilen parti üyesi disiplin cezalarına veya disiplin kuruluna sevk eden organ ve merciin yahut disiplin kurulunun görev ve yetkisizliği veya alınan kararın kanuna, parti tüzüğüne ve iç yönetmeliğe şekil ve usul bakımından aykırılığı nedeniyle, disiplin kurulunun bulunduğu yerin asliye hukuk mahkemesine itiraz edilebilir. Ancak, Siyasi Partiler Kanununun 58. maddesinde, disiplin kurullarınca verilen cezaların af edilebileceği de kabul edilmiştir. Partinin en yüksek organı olan büyük kongrenin veya af yetkisini kullanacak parti makamının kararına kadar, merkez karar ve yönetim kurulunun, sorumluluğu üzerine alarak ve gerekçesini göstererek disiplin cezası kararını uygulatmaması Siyasi Partiler Kanununun esaslarıyla çelişmemektedir. Bu bakımdan söz konusu fıkra hükmü demokrasi ilkesine aykırı bulunmamıştır.

b) Parti tüzüğünün 58. maddesinde parti genel başkanının yetkileri gösterilmiştir. Bu maddenin (g) bendinde de "disiplin kurullarınca verilmiş olan kararları kesinleşme tarihinden itibaren iki ay içinde tasvip etmediği takdirde uygulatmaz" biçimindeki kural parti genel başkanına verilen bir yetki olup 2820 sayılı siyasi Partiler Kanununun 58. maddesinde öngörülmüş olan "disiplin kurullarınca verilen cezaların partinin hangi organı tarafından ve ne şekilde af edileceği siyasi partilerin tüzüklerinde gösterilir" hükmünün parti tüzüğündeki bir düzenlemesidir. Bu nedenle demokrasi ilkesine aykırı bulunmamıştır.

c) Parti tüzüğünün 65. ve 66. maddelerinde merkez disiplin kurulu ile müşterek disiplin kurulu kararlarına karşı yapılacak itirazın mercii olarak merkez karar ve yönetim kurulu gösterilmiştir.

Merkez disiplin kurulu partinin en yüksek disiplin merciidir. Diğer bir yüksek disiplin mercii de, müşterek disiplin kuruludur. Bu kurul merkez disiplin kurulu ile Türkiye Büyük Millet Meclisi grup disiplin kurulundan teşekkül eder. Partili milletvekillerinin partiden geçici ve daimi çıkarılmasını gerektiren fiillerden dolayı karar vermeye yetkili kılınmıştır.

Her iki disiplin kurulunun üstünde bir merci yoktur. Bu kurullardan verilen kararların bir kere de merkez karar ve yönetim kurulunca incelenmesi yolunun açılmasında demokrasi ilkesine aykırı bir yön görülmemiştir. Kaldı ki, Siyasi Partiler Kanunu'nun 57. maddesine göre hakkında partiden veya gruptan geçici veya kesin çıkarma cezası verilen parti üyesi, bu cezaya karşı, disiplin kurulunun bulunduğu mahallin asliye hukuk mahkemesine itiraz edebilme olanağına da sahiptir.

Bu itibarla tüzüğün söz konusu maddelerinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 93. maddesine aykırı görülmemiştir. Servet Tüzün ve Muammer Turan bu görüşe katılmamışlardır.

V- Verilecek Kararın Belirlenmesi :

Yukarıda ayrıntılarıyla incelenen duruma ve açıklanan gerekçelere göre, iddianamede Bizim Parti'ye yüklenen eylem ve işlemlerden 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesine aykırı görülenler hakkında 104. maddesinde öngörülen ihtar başvurusuna konu olabileceğinden 101. maddenin (a) bendi uyarınca açılan kapatma davasının reddine karar verilmek gerekmekte ise de "Bizim Parti"nin kapanma kararı almış olması ve Kanunun 108. maddesinde düzenlenen hükmün ancak kapatma davalarında uygulanma kabiliyeti bulunması karşısında Cumhuriyet Başsavcısının "Bizim Parti"nin kapatılmasına ilişkin istemi hakkında karar ittihazına yer olmadığına; Kanunun 93. maddesine aykırı olduğu ileri sürülenler hakkında da açılan kapatma davasının reddine karar verilmelidir.

VI- SONUÇ :

1- Cahit Günay'ın kurucu üye olarak bu davada kapatılması istenen Siyasi Partiye müracaatı olmadığı halde gerek İçişleri Bakanlığına verilen kuruluş bildirisine gerek beyanname, parti tüzüğü ve programına adının yazıldığı ve imzasının konulduğu, böylece 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine, iddianın sonucuna göre de söz konusu Kanunun "Siyasi Partilerin tüzük, program ve faaliyetleri Anayasa ve Kanun hükümlerine aykırı olamaz." kuralını içeren ve dördüncü kısmında yer alan 90. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmekte ve bu nedene dayanılarak "Bizim Parti" isimli siyasi partinin kapatılmasına karar verilmesi istenmektedir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "siyasi partilerin tüzük, program ve faaliyetleri Anayasa ve bu Kanun hükümlerine aykırı olamaz" hükmü, bu Kanunun dördüncü kısmına giren veya bu kanun dışında kalan hükümlere aykırılık biçiminde anlaşılmaktadır. Tüzük, program ve faaliyetler dördüncü kısım hükümlerine aykırılık oluşturduğu takdirde 100. ve 101. maddeler hükümlerine göre dava açılması; Siyasi Partiler Kanunu'nun dördüncü kısmı dışında kalan emredici hükümlerine aykırılığın oluşması takdirinde de aynı Yasanın 104. maddesinde öngörülen başvurunun yapılması gerekmektedir.

Kanuna aykırılığın 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre olduğu iddia edilmesi, Milli Güvenlik Konseyi'nin Cahit Günay hakkındaki inceleme kararını kaldırarak

onun hakkında hiç bir inceleme yapılmamış bir durum yaratılmış olmasına rağmen, partinin öteki kurucu üyeleri hakkında verdiği kararın değiştirilmemiş olması karşısında, Cumhuriyet Başsavcılığınca Kanunun 104. maddesi uyarınca "Bizim Parti" aleyhine Anayasa Mahkemesine başvurularak adı geçenin kayıtlardan silinmesinin, böylece kanuna aykırılığın giderilmesinin istenmesi; Anayasa Mahkemesince verilecek ihtar kararına rağmen kanuni süre içinde bu aykırılık giderilmediği takdirde de işlenen fiilin parti hükmü şahsiyetine mal olduğundan hareketle sözü edilen maddenin ikinci fıkrası uyarınca kapatma davası açılması icap etmektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle kapatma davasının bu yönden reddine karar verilmesi gerekirse de "Bizim Parti"nin kapanma kararı almış olması ve Kanunun 108. maddesinde düzenlenen hükmün ancak kapatma davalarında uygulanma kabiliyeti bulunması karşısında bu konu hakkında bir karar alınmasına yer bulunmadığına oy birliğiyle,

2- Parti tüzüğünün 20., 38., 51., 56/r ve 84/7. maddeleri hükümlerinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun yukarıdaki maddelerin karşılığı olan, aynı konudaki, 21/2., 20/9., 14/Son, 53/3. ve 61. maddeleriyle çelişmesi; ayrıca tüzüğün 79. maddesiyle de il teşkilatı kuruluşu hakkındaki 19. maddede yer almayan "İl Divanı" adıyla bir kuruluşun oluşturulması, Siyasi Partiler Kanunu'nun "tüzük ve programlar ile parti faaliyetlerine ilişkin sınırlamalar" başlıklı 90. maddesinin birinci fıkrası hükmüne aykırı olduğundan, aynı Kanunun 101. maddesinin (a) bendi uyarınca, "Bizim Parti"nin kapatılması istenilmiş ise de ileri sürülen bu nedenler yukarıda (1) numaralı kısımda yazılı gerekçelerle, 104. maddedeki ihtar başvurusuna konu olabileceğinden, Cumhuriyet Başsavcısının "Bizim Parti"nin kapatılmasına ilişkin istemi hakkında, aynı nedenlerle karar ittihazına yer olmadığına oybirliğiyle,

3- Cumhuriyet Başsavcılığınca, "Bizim Parti"nin kuruluş bildirisinin kimi kurucuları ait nüfus, kimi kuruculara ait sabıka kayıtlarını içeren belgelerin bağlanmamış olmasının 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine aykırı düştüğü öne sürülerek aynı Kanunun 90. maddesi nazara alınmak suretiyle adı geçen Partinin, 101. maddenin (a) bendi gereğince kapatılmasına karar verilmesi istenmektedir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 90. maddesinin anlamı yukarıda (1) numaralı kısımda açıklanmıştır. Belge noksanlığının ve bu hususu düzenleyen Kanunun 8. maddesi hükmünün, aynı Kanunun dördüncü kısmı dışında kaldığı açıktır. Bu durumda Cumhuriyet Başsavcılığı'nca söz konusu Kanunun 9. maddesi hükmü uygulanarak hasıl olacak sonuca göre partilerin kapatılmasına dair hükümlerin tatbikine tevessül edilmesi icap etmekte iken Kanunun 101. maddesinin (a) bendi uyarınca açılan kapatma davasının reddine karar verilmesi gerekmekte ise de sözü edilen partinin kapanmış olması nedeniyle bu konuda bir karar ittihazına yer olmadığına oybirliğiyle,

4- Tüzüğün 56/n., 58/g., 65. ve 66. maddeleri hükümlerinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 93. maddesinde yer alan "Demokrasi Esasları"na aykırı olmadığına ve bu maddeler nedeniyle açılan kapatma davasının reddine, Servet Tüzün'ün, "Tüzüğün 56/n. maddesi için Kanunun 16.; 58/g maddesi için Kanunun 15.; 65. ve 66. maddeleri için de Kanunun 53/3. maddeleri hükümlerine aykırılık söz konusu edilebilir. Bu aykırılıklar, Kanunun dördüncü kısmı dışındaki emredici kurallardan söz konusu olabileceğine göre, işin Kanunun 93. maddesi yönünden değil, 9. ve 104., maddesi açısından değerlendirilmesi gerektiği" yolundaki, Muammer Turan'ın Tüzüğün 65. ve 66. maddeleri açısından Servet Tüzün'ün görüşü doğrultusundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

5- Kararın kanuni gereği yerine getirilmek üzere Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine oybirliğiyle,

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)**Karar Sayısı:1983/3**

1.11.1983 gününde kesin olarak karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Ahmet H. BOYACIOĞLU	H. Semih ÖZMERT	Nahit SAÇLIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Hüseyin KARAMÜSTANTİKOĞLU	Osman Mikdat KILIÇ	Mithat ÖZOK
Üye	Üye	Üye
Kenan TERZİOĞLU	Orhan ONAR	Selahattin METİN
Üye	Üye	Üye
Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI	Mahmut C. CUHRUK
Üye	Üye	Üye
Necdet DARICIOĞLU	Servet TÜZÜN	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı : 1983/3

1) 7.11.1982 gün ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 69 uncu maddesinde : "Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu, kuruluşlar takiben ve öncelikle denetler; faaliyetlerini de takip eder" hükmü yer aldığı gibi; 22.4.1983 gün ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9 uncu maddesinde: "Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve belgelerinin tamam olup olmadığını, kuruluşlarını takiben öncelikle ve ivedilikle inceler. Tespit ettiği noksanlıkların giderilmesi, lüzum göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazı ile ister. Bu yazının tebliğ tarihinden başlayarak otuz gün içinde noksanlık giderilmediği veya istenen ek bilgi ve belgeler gönderilmediği takdirde, siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümler uygulanır" denilmekte; kanunun bu maddesinin atıfta bulunduğu ve "Siyasi Partilerin Kapatılması" başlığını taşıyan "Beşinci Kısım" ise 98 inci maddeden 108. inci maddeye kadar ki hükümleri içermektedir.

Bu hükümlerden de anlaşılacağına göre Cumhuriyet Başsavcılığı, partilerin kuruluşunu denetlerken ve faaliyetlerini takip ederken, ilk önce "tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini yazıyla isteyecek; bu yazının tebliğ tarihinden başlayarak otuz gün içinde noksanlık giderilmediği takdirde siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümler uygulanacaktır". Buradaki "noksanlık" sözcüğünün kapsamına kanuna aykırılıklar da girmektedir.

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)**Karar Sayısı:1983/3**

Kanunun 101 inci maddesi : "Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı" verilecek bir kısım "halleri" belirtmekte; fakat bu kapatma kararının verilebilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığınca açılacak davanın şart, usul ve yöntemlerini öngörmemekte; bu şart, usul ve yöntemler Beşinci Kısımın diğer maddelerinde gösterilmektedir. O maddelerde, hatta kanunun hiçbir maddesinde, 9 uncu maddeye göre, partinin tüzük ve program üzerinde Cumhuriyet Başsavcılığınca "öncelikle ve ivedilikle" yapılacak inceleme sonunda tespit edilecek Anayasa ve kanun hükümlerine uygunsuzlukların giderilmesini yazı ile isteme ve ancak bu isteğe uyulmadığı takdirde "Siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanması" yöntemi değiştirilmemekte; 9 uncu maddeye uyulmadan ve belirtilen ilk işlemler tamamlanmadan dava açılması emredilmemektedir.

Başlıca bu nedenlerle, Cumhuriyet Başsavcılığınca, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 9 uncu maddesindeki şart, görev ve yetkilerin yerine getirilmeden açıldığı anlaşılan işbu davanın bu yönden reddi gerektiği düşüncesiyle karara karşıyım.

Muammer
TURAN

Üye

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı : 1983/3

Ne sebeple muhalif kaldığım karar metninde belirtilmiş bulunduğundan, ayrıca muhalefet şerhi yazmaya gerek görmüyorum.

Servet TÜZÜN

Üye

Karşioy Yazısı

Esas Sayısı : 1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı : 1983/3

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 9. maddesine göre Cumhuriyet Başsavcısı, kendisine tanınan denetleme görevini yerine getirirken saptadığı noksanlıkların giderilmesini, lüzum göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazıyla ister. Bu yazının tebliğ tarihinden başlayarak otuz gün içinde noksanlık giderilmediği veya istenen ek bilgi ve belgeler gönderilmediği takdirde, siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümler uygulanır.

Görüldüğü üzere bir siyasi partinin, Siyasi Partiler Yasasının 9. maddesine dayanılarak, kapatılmasına dair hükümlerin uygulanabilmesi, öncelikle Cumhuriyet Başsavcılığınca saptanan

Esas Sayısı:1983/3 (Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1983/3

noksanlıkların giderilmemesi veya istenen ek bilgi ve belgelerin gönderilmemesi koşuluna bağlıdır. Başka bir deyişle, bu maddeye göre siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanması, 9. maddede sayılan eksikliklerin değil, tespit edilen noksanlıkların uyarıya karşın otuz gün içinde gönderilmemesinin veya istenen ek bilgi ve belgelerin gönderilmemesinin yaptırımıdır.

Bu açıdan Cumhuriyet Başsavcılığınca, söz konusu Yasanın 9. maddesine göre yazılı istekte bulunmadan, sırf gördüğü noksanlıklar nedeniyle siyasi partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanmasının istenemeyeceği oyu ile kararın bu kısmına karşıyım.

Üye

Yılmaz
ALİEFENDİOĞLU